

МОНГОЛ УЛСЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН СИСТЕМИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ ХӨДӨЛМӨРИЙН НИЙЛҮҮЛЭЛТЭД НӨЛӨӨЛСӨН ҮҮ?

Илтгэгч: Ө.Дуламсүрэн
(МУИС-ийн Эдийн засгийн тэнхим)

2024 он

АГУУЛГА

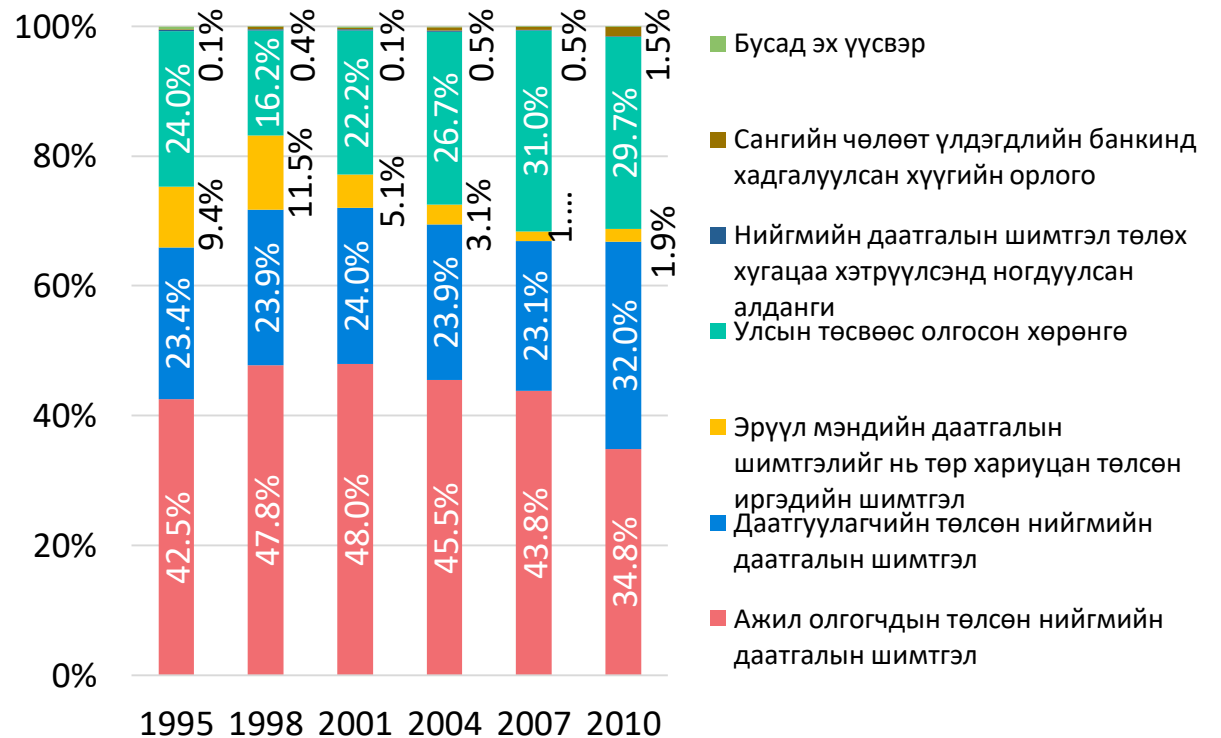
- Удиртгал
- Монгол улсын нийгмийн даатгалын систем
- Онолын үндэслэл
- Судлагдсан байдлын тойм
- Үнэлгээний арга зүй, тоон өгөгдөл
- Үнэлгээний үр дүн
- Дүгнэлт
- Ном зүй

МУ-ЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН СИСТЕМ

Хүснэгт 2. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн хувь, 1995-2012 он

Албан журмын даатгуулагч	1995.01.01-2007.12.31				2008.01.01-2012.12.31			
	Шимтгэлийн хувь							
	Ажил олгогчийн хөдөлмөрийн хөлсний сан, түүнтэй адилтгах орлогоос			Даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос	Ажил олгогчийн хөдөлмөрийн хөлсний сан, түүнтэй адилтгах орлогоос			Даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос
Тэтгэврийн даатгал	13.5			5.5	7			7
Тэтгэмжийн даатгал	1			1	0.5			0.5
Үйлдвэрийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгал	1	2	3	-	1	2	3	-
Ажилгүйдлийн даатгал	0.5			0.5	0.5			0.5
Эрүүл мэндийн даатгал	3			3	2			2
Нийт	19	20	21	10	11	12	13	10
	29-31				21-23			

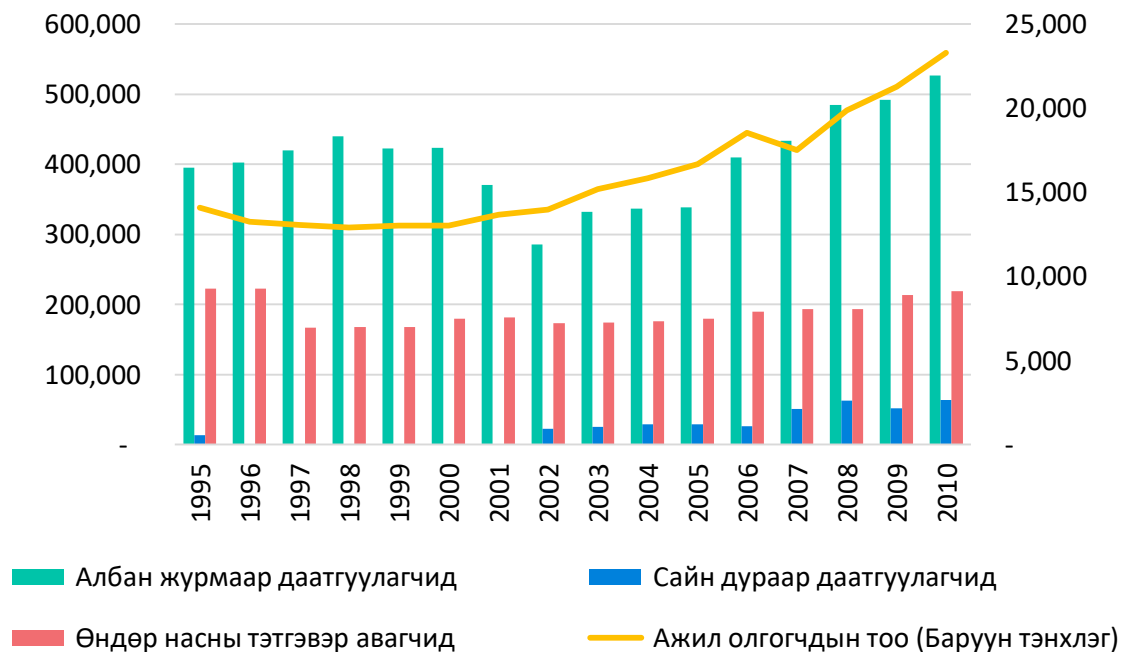
Зураг 2. Нийгмийн даатгалын сангийн орлогын бүтэц, 1995-2010 он

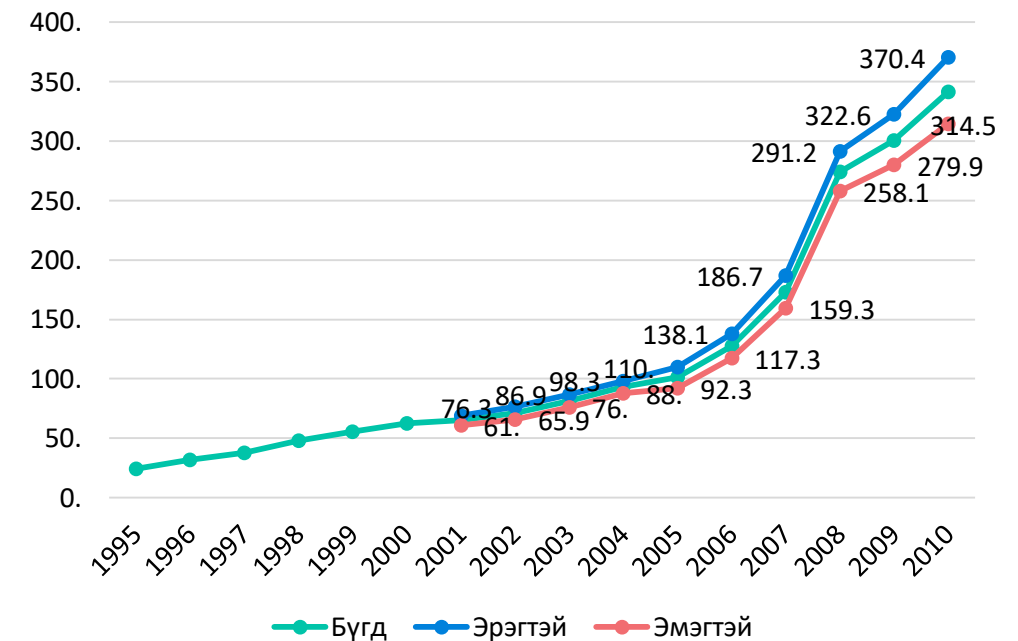
5

МУ-ЫН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН СИСТЕМ

Зураг 4. Нийгмийн даатгалд хамрагдсан ажил олгогч, даатгуулагч, өндөр насны тэтгэвэр авагчдын тоо, 1995-2010 он

Зураг 5. ААНБ-ын ажиллагчдын сарын дундаж цалин, хүйсээр, мянган төгрөгөөр, 1995-2010 он

Эх сурвалж: ҮСХ, Нийгмийн даатгалын статистикийн эмхэтгэл, 2022 он

ОНОЛЫН ҮНДЭСЛЭЛ

Зураг 6. Онолын загвар (Browning, 1975)

СУДЛАГДСАН БАЙДЛЫН ТОЙМ

Bovini (2019):

- Нийгмийн даатгал төлсөн байх ёстой жил 15-20 болсон. Тэтгэврийн хэмжээг цалингийн дунджаар бус нийгмийн даатгалын сангийн орлогоос тооцно.
- Итали улсын 1990-ээс 2006 оны хувийн секторын ажилчид, DID арга.
- 1995 онд ЦСТТ-оос НДТ-нд шилжиснээр жилд дор хаяж нэг өдөр нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн байх магадлалыг **0.6 хувиар нэмэгдүүлсэн** байна. Хөдөлмөрийн нийлүүлэлт үзүүлэх нөлөө нь жил ирэх тусам өсөж байна.

French nap (2022):

- Тэтгэврийн хэмжээг хамгийн өндөр цалин авсан 10 жилийн дунджаар бус нийгмийн даатгал төлсөн жил бүрд ижил жин өгч тооцох болсон.
- Польш улсын хүн амын 2000-2002 оны тоон өгөгдөл, тасралттай регрессийн арга
- 1999 онд ЦСТТ-оос НДТ-нд шилжиснээр цалингийн түвшин хурдацтай өсөж буй бүс нутагт амьдарч буй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэх магадлалыг **1.5-аас 2 хувиар бууруулах** нөлөө үзүүлсэн бол цалингийн өсөлт бага бүс нутгийн хөдөлмөр эрхлэлтэд нөлөө үзүүлээгүй байна.

ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

Тэтгэврийн тогтолцооны реформийн хөдөлмөрийн нийлүүлэлтэд үзүүлэх нөлөөг тодорхойлохын тулд дараах регрессийг үнэлсэн.

$$P_i = \alpha + \beta \mathbf{1}\{\mathbf{z}_i < 40\} + f(\mathbf{z}_i) + \varepsilon_i \quad (1)$$

Энд

- i дугаар хүн хөдөлмөр эрхэлдэг, эсвэл эдийн засгийн идэвхтэй бол $P_i = 1$, бусад тохиолдолд $P_i = 0$
- z_i нь i дугаар хүний 2000 оны 1 дүгээр сарын нас
- тул β нь тэтгэврийн тогтолцооны шинэчлэлийн хөдөлмөрийн нийлүүлэлтэд үзүүлэх нөлөөх илэрхийлэх коэффициент. 2000 оны 1 сарын 1-нд 40 ба түүнээс доош настай байсан хүмүүс шинэ нийгмийн даатгалын системд хамрагдах болсон.
- $f(z_i)$ нь i дугаар хүний нас болон хяналтын хувьсагчдаас хамаарсан функц

АШИГЛАСАН ТООН ӨГӨГДӨЛ

Хүснэгт 4. Түүврийн ерөнхий статистик, 2 бүлгийн ялгаа, ХАОСТ-ын 2000 оны өгөгдлөөр

	Бүгд	Хяналтын бүлэг (1959 онд төрсөн хүмүүс)	Туршилтын бүлэг (1960 онд төрсөн хүмүүс)	Ялгаа (t тест)
Ажиглалтын тоо	6308	2951	3357	6308
Ажил эрхэлж буй хүний эзлэх хувь	67.58	67.88	67.32	0.006
Эдийн засгийн идэвхтэй хүний эзлэх хувь	87.54	88.17	86.98	0.012
Дундаж нас	40.03	40.56	39.56	0.995***
Эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь	51.2	50.46	51.86	-0.014
Халх үндэстний эзлэх хувь	82.32	82.28	82.37	0
Өрхийн гишүүдийн дундаж тоо	5.48	5.48	5.48	0.003
Боловсролын түвшин, хувийн жингээр:				
Боловсролгүй	2.63	2.47	2.77	-0.003
Бага	10	10.47	9.59	0.009
Суурь	31.23	31.01	31.43	-0.004
Бүрэн дунд	20.12	20.06	20.17	-0.001
Техникийн болон мэргэжлийн	6.66	6.54	6.76	-0.002
Тусгай мэргэжлийн дунд	14	14.5	13.55	0.009
Дээд	15.36	14.94	15.73	-0.008
Гэрлэлтийн байдал, хувийн жингээр:				
Огт гэр бүл болоогүй	5.58	6.26	4.81	-0.014**
Батлуулсан, гэр бүлтэй	79.55	78.79	80.41	0.016
Батлуулаагүй, гэр бүлтэй	6.18	6.32	6.03	-0.003
Тусгаарласан	1.78	2.03	1.49	-0.005
Цуцласан	3.14	3.37	2.88	-0.005
Бэлбэсэн	3.77	3.25	4.37	0.011**
Гэрт амьдардаг хүн амын эзлэх хувь	41.68	41.17	42.12	-0.009
Улаанбаатар хотод оршин суугаа хүн амын эзлэх хувь	35.49	36.39	34.7	0.016
Тэмдэглэгээ: ***, **, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой.				

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 7. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн хөдөлмөр эрхлэх магадлалд үзүүлэх нөлөө, ХАОСТ-ын 2000 оны өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	0.024	0.022	0.013	0.021	0.038
Стандарт алдаа	[0.023]	[0.023]	[0.023]	[0.032]	[0.056]
Ажиглалтын тоо	6308	6308	6308	12190	12190
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	0.006	0.005	-0.005	0.089	0.139*
Стандарт алдаа	[0.032]	[0.033]	[0.032]	[0.059]	[0.082]
Ажиглалтын тоо	3230	3230	3230	6296	6296
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	0.041	0.039	0.031	0.001	-0.016
Стандарт алдаа	[0.033]	[0.033]	[0.032]	[0.048]	0.058
Ажиглалтын тоо	3078	3078	3078	5894	5894
Тэмдэглэгээ: ***, **, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.					

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 8. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн эдийн засгийн идэвхтэй байх магадлалд үзүүлэх нөлөө, ХАОСТ-ын 2000 оны өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	0	0	-0.005	-0.009	0.025
Стандарт алдаа	[0.016]	[0.017]	[0.016]	[0.019]	[0.039]
Ажиглалтын тоо	6308	6308	6308	12190	12190
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	0.012	0.012	0.007	0.009	0.083
Стандарт алдаа	[0.025]	[0.026]	[0.025]	[0.031]	[0.065]
Ажиглалтын тоо	3230	3230	3230	6269	6269
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.012	-0.013	-0.017	-0.01	-0.02
Стандарт алдаа	[0.021]	[0.021]	[0.021]	[0.029]	[0.038]
Ажиглалтын тоо	3078	3078	3078	5894	5894
Тэмдэглэгээ: ***, **, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.					

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 9. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн хөдөлмөр эрхлэх магадлалд үзүүлэх нөлөө, АХС-ны 2002, 2003 оны өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.062	-0.061	-0.059	-0.111*	-0.109
Стандарт алдаа	[0.045]	[0.045]	[0.045]	[0.065]	[0.074]
Ажиглалтын тоо	1473	1473	1451	2847	2847
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.134**	-0.133**	-0.116*	-0.178**	-0.179*
Стандарт алдаа	[0.059]	[0.059]	[0.06]	[0.089]	[0.1]
Ажиглалтын тоо	761	761	750	1447	1447
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	0.018	0.019	0.015	-0.03	-0.031
Стандарт алдаа	[0.066]	[0.065]	[0.066]	[0.094]	[0.107]
Ажиглалтын тоо	712	712	701	1400	1400
Цалингийн өсөлт багатай аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.101*	-0.096*	-0.109*	-0.117	-0.11
Стандарт алдаа	[0.056]	[0.055]	[0.055]	[0.084]	[0.091]
Ажиглалтын тоо	907	907	894	1756	1756
Цалингийн өсөлт өндөрэй аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	0.004	0.001	0.015	0.077	0.099
Стандарт алдаа	[0.075]	[0.076]	[0.076]	[0.096]	[0.123]
Ажиглалтын тоо	566	566	557	1091	1091

Тэмдэглэгээ: ***, **, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 10. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн эдийн засгийн идэвхтэй байх магадлалд үзүүлэх нөлөө, АХС-ны 2002, 2003 оны өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.086**	-0.083**	-0.075*	-0.115**	-0.122**
Стандарт алдаа	[0.039]	[0.039]	[0.039]	[0.052]	[0.061]
Ажиглалтын тоо	1473	1473	1451	2847	2847
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.124**	-0.119**	-0.103*	-0.176**	-0.207**
Стандарт алдаа	[0.055]	[0.055]	[0.054]	[0.077]	[0.095]
Ажиглалтын тоо	761	761	750	1447	1447
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.047	-0.046	-0.045	-0.05	-0.039
Стандарт алдаа	[0.055]	[0.053]	[0.054]	[0.072]	[0.08]
Ажиглалтын тоо	712	712	701	1400	1400
Цалингийн өсөлт багатай аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.134***	-0.129***	-0.127**	-0.125*	-0.112
Стандарт алдаа	[0.049]	[0.049]	[0.049]	[0.069]	[0.078]
Ажиглалтын тоо	907	907	894	1756	1756
Цалингийн өсөлт өндөрэй аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.007	-0.007	0.006	-0.106	-0.139
Стандарт алдаа	[0.064]	[0.061]	[0.062]	[0.093]	[0.111]
Ажиглалтын тоо	566	566	557	1091	1091
Тэмдэглэгээ: ***,**, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.					

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 11. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн хөдөлмөр эрхлэх магадлалд үзүүлэх нөлөө, АХС-ны 2002, 2003 оны малчдын мэдээллийг хассан өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.05	-0.047	-0.06	-0.119	-0.113
Стандарт алдаа	[-0.049]	[0.055]	[0.053]	[0.082]	[0.09]
Ажиглалтын тоо	1128	1128	1118	2170	2170
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.127*	-0.124*	-0.126*	-0.178*	-0.188
Стандарт алдаа	[0.072]	[0.073]	[0.071]	[0.104]	[0.127]
Ажиглалтын тоо	596	596	588	1120	1120
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	0.04	0.044	0.03	-0.029	-0.023
Стандарт алдаа	[0.082]	[0.081]	[0.081]	[-0.123]	[0.138]
Ажиглалтын тоо	532	532	530	1050	1050
Цалингийн өсөлт багатай аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.088	-0.08	-0.119*	-0.108	-0.102
Стандарт алдаа	[0.066]	[0.066]	[0.062]	[0.293]	[0.114]
Ажиглалтын тоо	737	737	732	1405	1405
Цалингийн өсөлт өндөртэй аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	0.029	0.025	0.065	-0.089	-0.149
Стандарт алдаа	[0.098]	[0.099]	[0.093]	[0.129]	[0.158]
Ажиглалтын тоо	391	391	386	765	765
Тэмдэглэгээ: ***, **, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.					

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Хүснэгт 12. Нийгмийн даатгалын системийн өөрчлөлтийн эдийн засгийн идэвхтэй байх магадлалд үзүүлэх нөлөө, АХС-ны 2002, 2003 оны малчдын мэдээллийг хассан өгөгдлөөр

Хамаарах хувьсагч	Ложит загвар		Хяналтын хувьсагчтай ложит загвар	Кернелийн хэсэгчилсэн регресс	
	1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал		1-р зэргийн полиномиал	2-р зэргийн полиномиал
Нийт түүвэр					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.09*	-0.086*	-0.089*	-0.119*	-0.154*
Стандарт алдаа	[0.048]	[0.048]	[0.047]	[0.065]	[0.084]
Ажиглалтын тоо	1128	1128	1118	2170	2170
Эмэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.126*	-0.118*	-0.119*	-0.182**	-0.238*
Стандарт алдаа	[0.067]	[0.067]	[0.066]	[0.092]	[0.123]
Ажиглалтын тоо	596	596	588	1120	1120
Эрэгтэйчүүд					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.051	-0.05	-0.056	-0.062	-0.059
Стандарт алдаа	[0.068]	0.068	0.068	[0.095]	[0.589]
Ажиглалтын тоо	532	532	530	1050	1050
Цалингийн өсөлт багатай аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.135**	-0.128**	-0.141**	-0.126	-0.112
Стандарт алдаа	[0.058]	[0.058]	[0.057]	[0.083]	[0.099]
Ажиглалтын тоо	737	737	732	1405	1405
Цалингийн өсөлт өндөрэй аймагт амьдарч буй хүмүүс					
НДТ-нд хамрагддаг	-0.003	-0.003	0.022	-0.126	-0.31*
Стандарт алдаа	[0.086]	[0.083]	[0.08]	[0.117]	[0.158]
Ажиглалтын тоо	391	391	386	765	765
Тэмдэглэгээ: ***,**, * тус бүр 1%, 5%, 10%-ийн түвшинд статистикийн ач холбогдолтой. Ложит загварын хувьд магадлалд хувиргасан үр дүн.					

ДҮГНЭЛТ

- ХАОСТ-ын өгөгдлөөр хийсэн үнэлгээний үр дүнгээс харахад тус тэтгэврийн тогтолцооны реформ хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэх, ажиллах хүчинд оролцох шийдвэрт статистикийн ач холбогдолтой нөлөөгүй байна.
- АХС-ны 2002, 2003 оны өгөгдлөөр хийсэн үнэлгээний үр дүнгээс харахад тэтгэврийн тогтолцооны шинэчлэл эмэгтэйчүүд болон цалингийн өсөлт багатай аймагт амьдарч буй хүмүүсийн хөдөлмөр эрхлэх, эдийн засгийн идэвхтэй байх магадлалыг бууруулах нөлөө үзүүлсэн байна.
- Хөдөлмөр эрхлэх болон эдийн засгийн идэвхтэй байх магадлалд үзүүлэх нөлөө ойролцоо байгаагаас дүгнэхэд тус шинэчлэлээс шалтгаалан зарим хүмүүс ажиллах хүчнээс гарах шийдвэр гаргасан байх боломжтой.
- 2 төрлийн өгөгдлөөр хийсэн үнэлгээний үр дүн өөр байгаа нь тус 2 өгөгдлийг цуглуулсан хугацаа ялгаатай байгаатай холбоотой байж болох юм.
- Үнэлгээнд өөр төрлийн тоон өгөгдөл ашиглах, өөр загвараар үнэлгээ хийх замаар энэхүү судалгааг өргөтгөх, үр дүнг нь шалгах боломжтой.

НОМ ЗҮЙ

Aaron, H. J. (1982). Economic effects of social security. Brookings Institution. <https://www.amazon.com/Economic-Effects-Security-Studies-government/dp/081570030X>

Auerbach, A. J., & Feldstein, M. (2002). Handbook of Public Economics. Elsevier. <https://www.sciencedirect.com/handbook/handbook-of-public-economics>

Blundell, R., & Emmerson, C. (2007). Fiscal effects of reforming the UK state pension system. In D. A. Wise (Ed.), Social security programs and retirement around the world: Fiscal implications of reform (pp. 459–502). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w12938>

Boskin, M. J. (1986). Too many promises: The uncertain future of social security. Dow Jones- Irwin, Homewood, IL. <https://davenport.kohacatalog.com/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=2504>

Bovini, G. (2019), Essays in applied economics, PhD thesis, London School of Economics and Political Science. <https://etheses.lse.ac.uk/4008/>

Browning, E. K. (1975). Labor Supply Distortions of Social Security. Southern Economic Journal, 42(2), 243–252. <https://doi.org/10.2307/1056773>

French, E., Lindner, A. S., O’Dea, C. and Zawisza, T. A. (2022), Labor supply and the pension-contribution link, Technical report, National Bureau of Economic Research.

(PDF) Employment Effect of Means-Tested Program: Evidence from a Pension Reform in Chile. Available from: https://www.researchgate.net/publication/364409580_Employment_Effect_of_Means-Tested_Program_Evidence_from_a_Pension_Reform_in_Chile

НОМ ЗҮЙ

Hurd, M. D., & Boskin, M. J. (1984). The Effect of Social Security on Retirement in the Early 1970s. The Quarterly Journal of Economics, 99(4), 767–790. <https://doi.org/10.2307/1883125>

Lee, D. S., & Lemieux, T. (2010). Regression discontinuity designs in economics. Journal of Economic Literature, 48(2), 281–355. <https://doi.org/10.1257/jel.48.2.281>

Liebman, J. B., Luttmer, E. F. P., & Seif, D. G. (2009). Labor supply responses to marginal Social Security benefits: Evidence from discontinuities. Journal of Public Economics, 93(11-12), 1208–1223. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.07.006>

Pechman, J. A., Aaron, H. J., & Taussig, M. K. (1968). Social security: Perspectives for reform. Brookings Institution. <https://ideas.repec.org/a/sae/anname/v386y1969i1p237-238.html>

Дэлхийн банк. (2012). Тэтгэврийн бодлогын шинэчлэлийн хувилбарууд. Улаанбаатар, Монгол улс. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/750651468286290848/pdf/685260ESW0MONG0port0No-685260MN0Mon.pdf>

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн тухай хууль. <https://legalinfo.mn/mn/detail/383>

Нийгмийн даатгалын тухай хууль. <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=390>

Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн дансны тухай хууль. <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=481>

Хөдөлмөр Нийгмийн Хамгааллын Яам, Нийгмийн Даатгалын Ерөнхий Газар. (2022). Нийгмийн даатгалын статистикийн эмхэтгэл. Улаанбаатар, Монгол улс. https://www.ndaatgal.mn/nd-statistic-book22/#flipbook-df_10344/1/

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа.